

Osiguranje depozita i problem moralnog hazarda **

(primer nemačke šeme privatnog osiguranja depozita)

Rezime: Moralni hazard je jedan od osnovnih problema svake šeme osiguranja depozita. Javlja se iz kombinacije nedostatka podsticaja depozitara da vrše stalni monitoring poslovanja banke i povećane motivisanosti banaka da preuzimaju rizičnije projekte zbog sigurnosti koju obema stranama pruža institucija koja osigurava depozite. Tehnike koje se koriste u cilju njegovog smanjenja su različite, uz postojanje opšteg trenda sve većeg uključivanja privatnih agenata u šeme osiguranja. Nemačka šema privatnog osiguranja depozita predstavlja dobar primer kako se kombinacijom raznih mehanizama i opštih sistemskih faktora može vrlo efikasno sprovesti osiguranje depozita koje doprinosi istovremenoj stabilnosti bankarskog sistema i sigurnosti depozitara.

Ključne reči: osiguranje depozita, moralni hazard, usklađenost interesa

Summary: Moral hazard is one of the major problems in every deposit insurance scheme. Its cause is derived from the combination of lack of incentives for depositors to continuously monitor banks and the increased interest of banks to undertake riskier projects as consequences of the security given by the deposit insurer. Different techniques are used in order to tackle moral hazard with the increasing trend of including as many private agents as possible into the scheme. German private deposit insurance scheme represents a very good example of how the combination of different deposit insurance mechanisms and institutional environment can keep the stability of banking system and at the same time introduce the additional safety for the depositors.

Keywords: deposit insurance, moral hazard, incentive compatibility

* Ekonomski institut, Beograd

** Rad predstavlja deo rezultata istraživanja na projektu 1491 finansiranog od strane MNTRS

1. UVOD

Osiguranje depozita kao jedna od najznačajnijih mera finansijske sigurnosti doživelo je ubrzan rast popularnosti u velikom broju zemalja u poslednjih dvadeset godina ponajviše zbog velikog broja bankarskih kriza u ovom periodu. Razlog rasta popularnosti osiguranja depozita kao sredstva za povećanje stabilnosti i pouzdanosti bankarskog sistema se može pronaći u jednostavnosti i relativno niskim troškovima njegove primene.

Postoji tri osnovna razloga za uvođenje šeme depozitnog osiguranja:

1. Osiguranje depozita povećava stabilnost bankarskog sistema. Svi depozitari su sigurni da će im depoziti biti isplaćeni u slučaju da njihova banka zapadne u probleme tako da je «juriš» na banke izbegnut
2. Zaštita malih depozitara. Široko je rasprostranjeno mišljenje da su veliki depozitari mnogo bolje informisani tako da je vrlo realno očekivati da će u slučaju da banka uđe u probleme oni povući svoje depozite pre velikog broja malih i slabije informisanih depozitara. Sa postojanjem osiguranja depozita «prvi na redu – prvi uslužen» pravilo više ne važi već svi bivaju usluženi.
3. Povećanje konkurentnost u bankarskom sektoru. U sistemu bez osiguranja depozita, nove, male, potencijalno vrlo efikasne banke ne smatraju se vrlo sigurnim i nerealno je očekivati da će one biti u mogućnosti da privuku veliki broj depozita. U tom smislu osiguranje depozita obezbeđuje jednake uslove kako za novoosnovane tako i za postojeće banke.

Nasuprot ovih pozitivnih efekata postoje tri osnovne zajedničke negativne karakteristike svih šema depozitnog osiguranja:

1. moralni hazard
2. negativna selekcija
3. agencijski problem

Ovaj rad bavi se problemom moralnog hazarda i pitanjima vezanim za ovaj fenomen. U prvom delu rada biće reči o opštim problemima depozitnog osiguranja vezanih za moralni hazard, dok će u nastavku detaljnije biti razjašnjeno funkcionisanje šeme privatnog osiguranja depozita u Nemačkoj.

2. MORALNI HAZARDI

Moralni hazard je uobičajena posledica svake šeme osiguranja depozita, baš kao što je to inače slučaj sa osiguravajućim društvima. Ova pojava se javlja jer, zbog sigurnosti da će im ulogi biti vraćeni, depozitari gube interes da nadgledaju banke. Monitoring poslovanja banke predstavlja fiksni trošak za depozitare jer nije povezan sa visinom depozita. Stoga je u ovom slučaju vidno izražen problem «slepeg putnika», depozitari (naročito oni sa manjim ulozima) nisu

motivisani da nadgledaju poslovanje banke i imaju trošak zbog toga znajući da bi neko drugi (verovatnije je da to bude veliki depozitar) mogao da obavlja taj posao umesto njih. S druge strane, uz vrlo malu verovatnoću «juriša», banke teže da poduzimaju rizičnije projekte i time dođu do većeg profita bez ikakvog dodatnog troška s obzirom da je taj uvećani rizik sada prebačen na instituciju koja osigurava depozite. Ovo se naročito odnosi na banke koje se već nalaze u problemima i koje nemaju puno da izgube u slučaju da im se dodatni rizik ne isplati, ali s druge strane mogu puno da dobiju ako im nova strategija bude uspešna.

Prema nekim autorima (Garcia, 1999) nisu jedino banke i depozitari podložni moralnom hazardu, već se to odnosi i na druge učesnike poput primaoca zajma i supervizore. Na primer, moguće je da se firme namerno zadužuju kod rizičnijih banaka iz raznih motiva, dok supervizorima vrlo često nedostaje motivacija da odgovorno prikupljaju i obrađuju podatke o bankama.

Veliki broj zemalja je poslednjih godina usvojio neku vrstu sistema depozitnog osiguranja sa različitim načinima kontrolisanja moralnog hazarda. Najznačajniji aspekti i pristupi ovom problemu biće prikazani u nastavku rada.

Osiguranje depozita predstavlja određenu vrstu «prepakivanja rizika (vidi 7)», rizik se transferiše sa banaka na osiguravatelja čime se otvara mogućnost za banke da preuzimaju veći rizik bez snošenja troškova takvog ponašanja bilo kroz smanjen broj depozita koje bi privukle, bilo kroz trošak povećanja kamate na depozite do kog bi došlo u cilju održanja nivoa depozita. Koncept premije osiguranja usklađene sa nivoom rizika predstavlja pokušaj praktične implementacije ideje da veći rizik (i time veći očekivani profit za, u ovom slučaju, banku koja ga preduzima) mora da donese odgovarajuću kompenzaciju onome ko snosi taj rizik, u ovom slučaju osiguravatelju depozita. Kratko rečeno, rizičnije banke bi trebalo da plaćaju veću premiju osiguranja depozita od sigurnih banaka. Praktična implementacija ovog koncepta se suočava sa izraženim preprekama prouzrokovanim problemom privatnih (Prescott) odnosno asimetričnih (Stiglitz) informacija – kako osiguravatelj može meriti rizik preduzet od strane pojedinih banaka? Jedan način za rešavanje ovog problema je sadržan u regulatornom rangiranju kao što je to slučaj sa CAMEL(S) (Capital adequacy, Asset quality, Management quality, Earnings, Liquidity risk exposure, Sensitivity to market risk) metodologijom sadržanom u sistemu depozitnog osiguranja Sjedinjenih Američkih Država. CAMELS predstavlja kompozitno rangiranje zasnovano na ispitivanju i ocenjivanju različitih aspekata bančinog poslovanja sumirizovanih u jedinstvenu ocenu. U zavisnosti od dobijene ocene banke su rangirane u rasponu od 1 (najbezbednije) do 5 (najrizičnije) a premija osiguranja koju plaćaju izvedena je na osnovu kategorije kojoj pripadaju.

S druge strane, različite studije predlažu da se merenje rizičnosti banke može vršiti preko finansijskih tržišta. Neki autori (Baer i Brewer, Hannan i Hanweck) pokazuju da kamatne stope na velike, parcijalno neosigurane sertifikate o depozitu (certificates of deposit) reflektuju nivo rizičnosti banke. Drugi autori su koristili drugačije tržišne instrumente poput neosiguranih bankovnih obveznica

(debentures) i različite metode poput odnosa stopa na sertifikate o depozitu prema cenama akcija (Ellis i Flannery) da bi pokazali zavisnost rizika banaka od ovih tržišnih vrednosti.

U svakom slučaju, značajan je zaključak Prescott-a da premije osiguranja prilagođene prema rizičnosti banke nisu dovoljne za kontrolisanje moralnog hazarda i da su stoga neophodne dodatne mere da bi se ovaj problem rešio.

Sledeća dobro poznata mera koja se primenjuje pri regulisanju moralnog hazarda je ko-osiguranje. Generalno, ideja koja stoji iza ovog koncepta sastoji se u ostavljanju jednog dela depozita neosiguranim (uobičajeno se ovaj deo iskazan kao procenat svakog depozita ali je takođe često da to bude fiksni iznos) i na taj način stvoriti podsticaj za depozitare da nadgledaju poslovanje banke. Jedan problem ko-osiguranja je u tome što depozitarima gubitak jednog dela depozita i dalje može biti jeftiniji od troška monitoringa bančinih operacija, što znači da ko-osiguranje ne rešava problem «slepeg putnika». S druge strane ono ne isključuje u potpunosti mogućnost «juriša» na banke, to jest «prvi na redu – prvi uslužen» pravilo važi i uz postojanje ko-osiguranja. Na osnovu ovoga može se zaključiti da je najznačajnije pitanje u vezi ko-osiguranja vezano za veličinu dela depozita koji bi trebalo osigurati.

Ograničavanje obuhvata osiguranja depozita je sledeći mogući način regulisanja moralnog hazarda. Zasniva se na logici sličnoj onoj kod ko-osiguranja a koja se zasniva na pretpostavci da potpuno osiguranje depozita povećava rizik moralnog hazarda. Razlika je u tome što se u ovom slučaju isključuju pojedine kategorije depozitara i poverioca banke sa ciljem njihovog motivisanja da vrše monitoring poslovanja banke. Posmatrajući do sada primenjene šeme depozitnog osiguranja primetno je da postoji veliki broj različitih rešenja ograničavanja obuhvata depozitnog osiguranja. U najvećem broju slučajeva iz šeme osiguranja izostavljaju se devizni depoziti, «subordinated debt holdings (vrlo sigurna potraživanja banaka u vidu obveznica koja se u regulativi mogu smatrati gotovo jednakim kapitalu banke)», depoziti menadžmenta i akcionara i međubankarski depoziti. Na primer, studija Evropske centralne banke (vidi 6) izložen je empirijski dokaz da isključivanje «subordinated debt holders» iz šeme osiguranja povećava stabilnost evropskog bankarskog sistema. Vrlo čest je primer da osiguranje pokriva samo depozite do određene visine, kakav je slučaj u SAD gde su osigurani samo depoziti do iznosa od 100,000 dolara. Logika kojom se vode regulatorne institucije u ovom slučaju je da se primoraju veći, a samim tim i bogatiji depozitari da preuzmu trošak nadgledanja poslovanja banke. U ovu svrhu određena gornja granica osiguranih depozita varira u zavisnosti od nivoa razvijenosti zemalja u kojima se primenjuje, dok MMF u tu svrhu uzima dvostruku vrednost GDP per capita kao poželjni nivo.

Pojedini autori u svrhu kontrolisanja moralnog hazarda predlažu uvođenje koncepta «proširene odgovornosti». Ovaj koncept podrazumeva materijalnu odgovornost akcionara u nivou većem od njihovog učešća u kapitalu banke. Na ovaj način bi trebalo da se umanjí njihova sklonost ka riziku i da odluke koji oni donose budu prilagođenije interesima depozitara. U svakom slučaju, kao što

Kejn (Kane, 2000) dokazuje, ograničeni obim osiguranja trebalo bi da uvede usklađenost interesa (incentive compatibility) u šemu uključivanjem što je moguće više pojedinaca sa njihovim ličnim interesima u monitoring banke i da im pritom obezbedi podsticaje i informacije da kotrolišu nivo rizika koji banka uzima.

Privatizacija šeme depozitnog osiguranja ima nekoliko bitnih aspekata kao što su njen menadžment i finansiranje. Kejn predlaže «privatno-javna partnerstva osiguranja» u kojima bi depoziti bili garantovani od strane privatnih lica a vlada bi obezbeđivala jedino «osiguranje u slučaju katastrofe». Dakle, privatni osiguravatelji bi trebalo da predstavljaju «prvu liniju» osiguranja dok država ostaje iza njih kao «osiguravatelj osiguravatelja». Očigledan problem je kako definisati nivo «katastrofe», dok je drugi problem u činjenici da se privatno osiguranje u ovom slučaju može posmatrati kao prepakivanje moralnog hazarda sa banaka na privatnog osiguravatelja. S druge strane očigledan plus ovakvog rešenja je smanjivanje troškova – jedan osiguravatelj bi bio odgovoran za veliki broj banaka umesto da se veliki broj stejkholdera bavi monitoringom svake banke ponaosob, te se na taj način postižu efekti ekonomije obima. Dodatni efekat je to što je u ovakvom sistemu regulatornoj instituciji daleko lakše da nadgleda relativno mali broj osiguravatelja u odnosu na veliki broj banaka u sistemu. Potvrda praktičnosti ovakvog koncepta postoji kod većeg broja autora i na primer Kunt (2000) daje empirijski dokaz da državno finansiranje depozitnog osiguranja povećava nivo moralnog hazarda i da bi poreski obveznici trebalo da budu poslednji mogući izvor finansiranja.

Pri regulisanju moralnog hazarda tehnika koja bi se primenila nije jedini aspekt koji bitno utiče na ovaj problem već je neophodno naglasiti veliki značaj institucionalnog okruženja na ponašanje banaka. Studija Kunt i Detragiache (2000) daje empirijski dokaz da varijable poput stepena vladavine prava, kvaliteta sprovođenja ugovora, kvaliteta birokratije i sl. jako utiču na ponašanje banaka. Prema ovoj studiji pravna regulativa i jasno definisana pravila i sankcije igraju veliku ulogu pri prevenciji bančinog prevelikog rizikovanja. Drugi zaključak je da eksplicitno osiguranje depozita može povećati osetljivost banaka u sistemima sa slabim institucijama dok je efekat potpuno suprotan u dobro organizovanim, zdravim sistemima. Druge studije pokazuju da su visoka transparentnost i poverenje u državu i njene institucije faktori koji značajno utiču na kontrolisanje moralnog hazarda banaka.

Stepen koncentracije bankarskog tržišta je takođe od značaja kada se posmatra veza između osiguranja depozita i moralnog hazarda. Posmatrajući osiguranje depozita iz ovog aspekta može se primetiti da je na nekim tržištima problem banki koje su «prevelike da bi propale» toliko naglašen da jednostavno ne postoji potreba za eksplicitnim osiguranjem depozita jer bi ulazak u probleme jedne takve banke zasigurno povukao državnu intervenciju sa ciljem njenog spasavanja. Na ovakvim tržištima sa malim brojem velikih banaka, portfolija tih banaka imaju vrlo slične strukture te su stoga njihovi rizici visoko korelirani što drastično povećava verovatnoću sistemskog rizika celokupnog bankarskog sistema. S druge strane banke moraju da budu usko međusobno povezane sa

velikim brojem međubankarskih tokova tako da bi propast jedne banke sigurno doneo veliki broj problema ostalim bankama i celokupnom finansijskom sektoru. Odnos koncentracije tržišta i moralnog hazarda pokazan je i u Keely-jevoj studiji prema kojoj je uvećana konkurencija u bankarskom sektoru jedan od osnovnih razloga bankarske krize u SAD osamdesetih godina. Prema ovom autoru banke nisu sklone riziku kada je njihova «charter (vrednost za koju se smatra da banka ima kao učesnik na koncentrisanom tržištu)» vrednost dovoljno visoka i kada bi korist od povećanja rizika bila poništena umanjenjem očekivane koristi od ove vrednosti. Postojanje negativne korelacije između tržišne moći banke indirektno predstavljene «charter» vrednošću tj. nekom vrstom monopolske rente i nivoa rizičnosti banke dodatno potvrđuje ovu tvrdnju.

3. ŠEMA PRIVATNOG OSIGURANJA DEPOZITA U NEMAČKOJ

U ovom delu rada biće razmotreni najznačajniji aspekti, mehanizmi i rešenja nemačke privatne šeme depozitnog osiguranja.

Nemačka ima dugu tradiciju osiguranja depozita čiji koreni sežu još iz 1966. godine dok je u sadašnjoj formi osiguranje depozita uvedeno 1975. godine. Prvo je neophodno naznačiti da je bankarski sistem u Nemačkoj sastavljen iz tri osnovna tipa banaka: komercijalne banke, javne (u vlasništvu regiona ili gradova) banke i kooperativne (osnovane su da bi bile servis pojedinih segmenata privrede) banke. Svaki od ova tri segmenta bankarskog sektora oma svoju sopstvenu šemu osiguranja depozita ali će ovde biti uzeta u obzir samo ona koja reguliše komercijalne banke. Važno je dodati da je nakon direktive Evropske Komisije iz 1994 godine prema kojoj je osiguranje depozita obavezno u svim zemljama EU, u Nemačkoj uvedena još jedna šema koja takođe neće biti razmatrana ovde.

Šema osiguranja depozita komercijalnih banaka osnovana je od strane Nemačke Asocijacije Banaka (Bundesverband Deutscher Banken - NAB) sa ciljem da se poništi prednost koju su banke u državnom vlasništvu imale kao posledicu njihove vlasničke strukture.

Vrlo značajan aspekt ove šeme je dobrovoljnost članstva za banke koje nisu članice NAB dok je obavezno za članice ovog udruženja. Veliki broj autora naglašava značaj obaveznosti članstva u šemama depozitnog osiguranja, a ono je i jedna od osnovnih karakteristika direktive Evropske komisije koja se bavi ovom oblašću. U slučaju privatnog osiguranja depozita postojanje obaveznosti jednostavno nije neophodno jer postoji interes banaka da budu članice ove šeme s obzirom da one banke koje ne prihvate članstvo postaju manje konkurentne i suočavaju se sa raznim neformalnim barijerama. Na osnovu ovoga se može zaključiti da je članstvo u ovoj šemi implicitno obavezno jer u suprotnom slučaju banke vrlo lako mogu očekivati bankrot.

Obuhvat pokrivenosti depozita je esencijalno pitanje ove šeme. Ograničenost vrste i iznosa depozita koji nisu uključeni u šemu je vrlo mala, a ko-osiguranje ne postoji kao mehanizam tako da bi se moglo pretpostaviti da su banke članice

ove šeme vrlo sklone preuzimanju rizika. Međutim, stabilnost šeme se velikim delom oslanja na vrlo značajnu činjenicu da međubankarski depoziti nisu osigurani što primorava banke da uzajamno vrše vrlo strog monitoring poslovanja jer stabilnost svake od njih i sistema u celini jako zavisi od drugih banaka članica šeme. Za razliku od većine drugih sistema osiguranja koje imaju neku vrstu gornje granice iznosa osiguranih depozita, u ovom slučaju taj limit je gotovo beskonačno visok. Osiguranje pokriva sve ne-bankarske depozite, kako domaće tako i strane, do visine od 30% kapitala banke po depozitu. Osim banaka jedini depozitari koji nisu osigurani su vlasnici, članovi menadžmenta i upravnih odbora uključujući i njihove porodice. Na osnovu ovoga može se zaključiti da je ovo šema sa ubedljivo najvećim rasponom prema vrsti i iznosu depozita koji su pokriveni osiguranjem. Ovde se mogu pronaći razlozi zašto se Nemačka protivila nekim rešenjima zajedničke EU šeme. Evropska komisija je nametnula limit od 20,000 evra po depozitu s tima da ovo pravilo važi za sve ogranke banaka u zemljama EU. To je automatski značilo da bi Nemačke banke izgubile konkurentsku prednost koju su imale kao rezultat njihovog gotovo neograničenog osiguranja depozita koje bi u ovom slučaju moglo da se posmatra kao neki vid subvencije.

Nameće se pitanje na koji način se ovakav neograničeni obuhvat nosi sa problemom moralnog hazarda. Odgovor na ovo pitanje se zasniva na kombinaciji dve činjenice: prvo, kao što je već rečeno, bankarski depoziti nisu obuhvaćeni osiguranjem i drugo, nemački sistem komercijalnih banaka se odlikuje visokom koncentrisanošću gde četiri najveće banke drže više od 60% tržišta. Dakle, na osnovu ovoga je jasno da su banke vrlo uzajamno zavisne, imaju jaku motivaciju da se međusobno nadgledaju, a uz to su i dovoljno velike da mogu to da rade. Sve četiri velike banke (tzv. "velika četvorka") se mogu smatrati «prevelikim da bi propale» ali na drugačiji način u odnosu na uobičajeno shvatanje ove pojave. U ovom slučaju, banke su vrlo jako zavisne jedne od drugih, tako da svaka banka iz «velike četvorke» ne ostavlja preostalim bankama (uključujući tu i male banke) puno izbora osim da pažljivo nadgledaju njeno poslovanje. S druge strane, veliki broj malih banaka ostavlja mogućnost diversifikacije rizika i smanjuje korelaciju rizika, a samim tim i sistemski rizik kao njenu uobičajenu posledicu. Na osnovu izloženog se može zaključiti da su broj komercijalnih banaka, kao i koncentrisanost i struktura njihovog tržišta optimalni za postojanje ovakve šeme osiguranja depozita. Osim toga, postojanje gotovo potpune pokrivenosti ne-bankarskih depozita i nedostatak mogućnosti da neki drugi depozitari vrše monitoring povećava pritisak na banke da nadgledaju jedne druge.

Neophodno je naglasiti i da se ova šema u potpunosti privatno finansira i upravlja. Menadžment je organizovan unutar NAB sa predstavnicima svih grupa komercijalnih banaka i sasvim je van javne regulacije i supervizije. Ovakvo privatno finansiranje je u skladu sa zaključcima mnogih autora da je poželjno izbegavati poreske obveznike kao finansijere u što je moguće većoj meri. Finansiranje je [eme je uglavnom na ex ante principu i to putem premija od strane banaka članica u iznosu od 0,03% njihovih obaveza prema ne-

bankarskim depozitarima, s tim da je moguća i naknadna premija maksimalno do dvostrukog iznosa bazične premije.

Od velikog značaja je uloga Revizorske Asocijacije Nemačkih Banaka (RANB) iz više razloga. Prvo, svaka banka koja želi da bude pokrivena šemom osiguranja mora prethodno da bude ocenjena najvišom ocenom (A) od strane RANB. Sledeći zadatak RANB je da kontinuirano preispituje poslovanje pojedinih banaka, naročito na polju kreditiranja. Na kraju, sa stanovišta moralnog hazarda možda i najznačajnija uloga RANB je ocenjivanje boniteta banaka gde premija za osiguranje depozita zavisi od ove ocene. Raspon ocena se kreće od A do C3 tako da banke sa ocenom nižom od A plaćaju dodatnu premiju u iznosu i do 250% od bazične. Revizorska asocijacija je takođe ovlašćena da sprovodi korektivne mere u situacijama koje povećavaju opšti rizik bankarskoj industriji.

Nemačka je takođe vrlo dobar primer pozitivnih efekata solidnog institucionalnog ambijenta na smanjenje moralnog hazarda. Indikatori kvaliteta institucija u Nemačkoj su na vrlo visokom nivou i ovo je još jedan od razloga što nemačke komercijalne banke, bez obzira na neograničen obuhvat osiguranja, nisu sklone moralnom hazardu. Visoka odbojnost prema bankrotu i čvrsti propisi su osnovne karakteristike ovog okruženja. Prema nemačkim propisima bankrotsvo u određenim slučajevima može biti shvaćeno kao kriminalni prekršaj sa mogućnošću zatvorske kazne za osobe koje su prikazale prevarno ponašanje. Menadžerima koji bi bili uhvaćeni u kršenju zakona ovog tipa je zabranjeno da ikada više budu na menadžerskim pozicijama. Dakle, oportunitetni trošak bankrota proisteklog iz protivzakonitog ponašanja je vrlo visok za menadžere.

4. ZAKLJUČAK

Moralni hazard očigledno predstavlja najznačajniju temu kojom se bave teorija i praksa osiguranja depozita. Stalni rast broja zemalja koje imaju eksplicitnu šemu osiguranja depozita vodi zaključku da će biti sve više novih metoda ograničavanja moralnog hazarda. Kao što je već više puta spomenuto, postoji rastući konsenzus da privatni agenti na tržištu moraju biti uključeni što je moguće više tako da bi se budući razvoj osiguranja depozita morao kretati upravo u ovom smeru. Nemačka šema privatnog osiguranja depozita, iako usklađena sa karakteristikama specifičnim za nemački bankarski sistem i institucionalno okruženje, predstavlja dobar primer kako jedna privatna šema može funkcionisati. U cilju kontrolisanja moralnog hazarda ovde je iskorišćena jedna prednost visoke koncentrisanosti bankarskog sistema koja omogućuje kvalitetan monitoring banaka, a uz to koristi i premiju usklađenu sa rizikom kao vrlo praktično sredstvo za ispunjenje ovog cilja.

Dakle, ova šema privatnog osiguranja depozita se pokazala kao vrlo praktično i efikasno rešenje problema moralnog hazarda i ukazuje na smer kojim bi budući razvoj osiguranja depozita trebalo da se kreće.

LITERATURA:

1. Demirgüç-Kunt, A and Kane, E. J., "Deposit Insurance Around the Globe: Where Does It Work?", NBER working paper, 2001
2. Demirgüç-Kunt, A and Detragiache, E., "Does Deposit Insurance Increase Banking System Stability? An Empirical Investigation.", The World Bank, 2000
3. Demirgüç-Kunt, A and Huizinga, H "Market Discipline and Financial Safety Net Design", The World Bank, 1999
4. Garcia, G.G.H, "Deposit Insurance: A Survey of Actual and Best Practices", International Monetary Fund, 1999
5. Gropp, R and Vesala, J "Deposit Insurance and Moral Hazard: Does the Counterfactual Matter?", Working paper No. 47, European Central Bank, 2001
6. Kane, E. J., "Design Financial Safety Nets to Fit Country Circumstances", The World Bank, 2000
7. Keely, M. C. "Deposit Insurance, Risk and Market Power in Banking", The American Economic Review, Volume 80, Issue 5, 1990
8. Moysey, A. W, "Deposit insurance and other Compensation Arrangements", Task Force on the Future of the Canadian Financial Services Sector, 1998
9. Prescott, E. S. "A Primer on Moral Hazard Models", Federal Reserve Bank of Richmond Economic Quarterly, 1999
10. Prescott, E. S. "Can Risk-Based Deposit Insurance Premiums Control Moral Hazard?" Federal Reserve Bank of Richmond Economic Quarterly, 2002

